

Szemétálmok

Ötlet, célkitűzés:

A Szemétálmok ötlete egy lomtalanításon született. Ekkor rakhatják ki a lakók megunt lomjaikat, az utcák megtelnek érdekes holmikkal – illetve csúnya szeméttel, ahogy a legtöbben látják, valamint újrahasznosítással foglalkozó lomisokkal – illetve kellemetlen jöttmentekkel a többség szerint. Felvetődött, hogy nincs ennél jobb terepe a társadalmi integrációnak, hiszen egy térben vannak jelen nagyon eltérő háttérű csoportok, akiknek egymásról alkotott képe és viszonya korántsem pozitív. Pedig a kidobott lomok egy része – amellet, hogy a lomisoknak köszönhetően nem mind a szeméttelre jutnak, hanem valaki még használni tudja később azokat valamilyen formában – remek alapanyagai lehetnek monumentális képzőművészeti alkotásoknak, amelyeket a lomisok gyermekei és a helyi lakosok együtt hoznak létre. Az utcán lomokból történő közös alkotás lehetővé teszi, hogy az eltérő csoportok tagjai jobban megismerjék, megkedveljék egymást, a környezettudatosságot, valamint azokat a közösségi művészeteket, amelyek lehetőséget biztosítanak az alkotás örömére. A létrejött alkotások a közös sikert jelentik, amely bizonyítja, hogy a szemét is lehet érték, és hogy az eltérő háttérű emberek képesek együtt tanulni, alkotni.

Célunk volt olyan akciók megvalósítása, amelyekben minden lomis és járókelő, fiatal és idősebb megtalálja a saját helyét, tanul valamit a másiktól, az ökotudatosságról, a hulladékalapú képzőművészetről, ahol együtt tud alkotni valamit, aminek az eredményét már a nap végén meg tudja ünnepelni újdonsült társaival, és mindezt az állampolgári média eszközeivel kommunikálni a nagyvilág felé. Célunk volt bebizonyítani, hogy az eltérő háttérű emberek képesek partnerségre, hogy a művészetet (és művészetoktatást) ki lehet vinni az utcára, az emberek birtokba tudják venni és szebbé tenni a közterületeket, és hogy az informális oktatás olyan fiataloknál is hatékony lehet, akiknél az iskola csődöt mondott. Hittünk abban, hogy az eltérő háttérű csoportok között, valós interakció, együttműködés, és közös siker sokkal hatékonyabb eszköze lehet az integrációnak, mint a személytelen érzékenyítő kampányok, és a témával kapcsolatos elméleti képzés valós találkozás nélkül.

Célcsoportunk a nem formális hulladékgyűjtéssel és újrahasznosítással foglalkozó – méltatlanul negatív társadalmi megítéléssel bíró – csoportok (Magyarországon kb. 50 ezer ember), akiket még egyetlen szociális program sem célzott meg. Mellettük azokra a helyi lakosokra kívántunk fókuszálni, akiket a kulturális, szociális intézmények nem vagy csak részint tudnak elérni, aktivizálni.

Tevékenység, módszer:

Első lépésben 2011 őszén a lomizókkal kapcsolatos kezdeményezéseket, kutatásokat tártuk fel. Megtudtuk, hogy ezt a célcsoportot még egyetlen fejlesztő program sem célozta meg, és a rájuk vonatkozó kutatások is meglehetősen alacsony számúak. A lomizók médiareprezentációja, és társadalmi megítélése kizárólag negatív, pedig a legtöbb lomizónak a kriminalitáson kívül nem lenne más megélhetési forrása, ráadásul tevékenységük csökkenti az ökológiai lábnyomot, és az állam részéről sem igényel járulékos befektetéseket.

A lomizókkal történt kapcsolatfelvétel során megtapasztaltuk, hogy nehezen nyitnak a közösségi aktivitások felé, hiszen többnyire csak negatív tapasztalataik vannak, az aktív

jelenlétünkkel azonban sikerült érdeklődést kiváltani belőlük, és egy idő után a gyerekeiket is be tudtuk vonni közösségi munkánkba.

A lomtalanításhoz kapcsolódóan olyan művésztrénerekkel vettük fel a kapcsolatot, akik partnerként kezelik a hátrányos helyzetű gyerekeket, és olyan kulturális formákat tudnak közelebb hozni hozzájuk, amelyek alkalmasak az utcai közösségi művészetre, és amelyek vonzóak a fiatalok számára. A hulladék alapú képzőművészet (Re/Public Art) mellett, közösségi dramatikus játékokat (flash mob), az állampolgári média eszközeit (fotózás, interjúzás, blogírás), zenélés, ékszerkészítés, zsonglörködés kerültek a fókuszba. 2011 év végéig három utcai akciósorozatot valósítottunk meg lomtalanításokhoz, illetve más közterületen zajló eseményhez kapcsolódóan. Számos olyan fiatal akadt, aki valamennyi eseményünkön lelkesen részt vett. Létrehoztunk facebook profilt és saját blogot (www.szemetalmok.posttr.hu) azzal a céllal, hogy kiszélesítsük kapcsolati hálónkat, és kommunikálni tudjunk a külvilág felé.

2012 februárjától indoor képzéssorozatot indítottunk az utcai akciók során bevont, kiemelkedően lelkes fiatalok számára. A csoport összeállításánál itt is fontos szempont volt, hogy eltérő háttérű fiatalok tanulhassanak, dolgozhassanak együtt. A résztvevők hétről-hétre foglalkoztak reart-tal, flash mobbal illetve állampolgári médiával. A trénerek előre elkészített, gyerekek igényeire reagáló szakmai képzési tervvel kezdtek a munkába, és minden alkalommal minőségbiztosítási kérdőív illetve interjú járult hozzá ahhoz, hogy a képzés minél inkább hatékony és vonzó tudjon lenni. Fontos szempont volt, hogy a fiatalok minden alkalommal létre hozzanak valamilyen produktumot (pl.: kitűző, gerillakertészeti alkotás vagy blogbejegyzés), hiszen az eredményesség és a siker érzete nagyon fontos motiváló erőt biztosít a hátrányos helyzetű fiatalok aktivitása számára. Annak érdekében, hogy minden fiatalnak személyre szabott képzést tudjunk nyújtani a 10 fős csoporttal általában több tréner is dolgozott egy alkalommal. A magas tréner-fiatal arány egyébként az out-door akciónál is fontos szempont volt. A 13 hetes képzési sorozat végeztével a fiatalok már saját maguk tervezték meg a tavaszi utcai akciót, és vonták be az egyes aktivitásokba kortársaikat. A peer trénerek kinevelése nagyon fontos volt, hiszen a fiatalok számára saját kortársaik a leghitelesebb vonatkoztatási pont, illetve az, hogy a fiatalok már a szervezést, kommunikálást is maguk végezték, és kisebb munkafolyamatokat már maguk is meg tudtak tanítani társaiknak nagy előrelépés volt a számukra.

2012 tavaszától több piaci alapú megrendelést is kaptunk már Szemétálmok workshopok, flash mobok, akciók, performance-előadás megvalósítására, ami komoly visszajelzés volt munkánk szakmai értékére vonatkozóan, hiszen ilyen jellegű szolgáltatásokat nem nagyon tudnak más kezdeményezések piaci alapon értékesíteni. Az, hogy a lomtalanítások mellett más eseményeken (utcai fesztiválok, rendezvények) is megjelenhettünk azért is fontos, mert láthatóvá vált, hogy a Szemétálmok nem csak a lomtalanításokon tud működni. A lomtalanítások jövője jelenleg bizonytalan, Budapesten a tervek szerint a közeli jövőben meg kívánják szüntetni a lomok kerületenként történő begyűjtését. Amennyiben erre sor kerülne, más olyan területek (pl. szeméttelpek, elhanyagolt közterületek) is meg kívánunk jelenni, ahol a lomok jelen vannak. Jelenleg azonban még működik a lomtalanítás intézménye, aminek megmaradásáért tevékenységünkkel, és kommunikációnkkal is harcolunk.

A Szemétálmok első évének eredményeiről, módszereiről magyar és angol nyelven készítettünk módszertani anyagot, annak érdekében, hogy a témáinkra (pl.:környezeti nevelés, közösségi művészet) nyitott pedagógusok is építeni tudjanak a

tapasztalatainkra. 2013 nyarától több nemzetközi fórumon is bemutathattuk módszerünket, eredményeinket és a nemzetközi szocio-kulturális szakmától is pozitív megerősítést kaptunk tevékenységünkre vonatkozóan, és többen inspirációt merítettek saját munkájuk fejlesztésére vonatkozóan.

Kapcsolat a külvilággal:

A Szemétálmok amellet, hogy két saját blogot indított (www.szemetalmok.postr.hu, www.szemetalmok.blogspot.com) és valamennyi akciójáról saját vírusfilmet készített (pl.: <http://www.youtube.com/watch?v=dKaALwW-1fc>) komoly médiaérdeklődésre tart számot (a média részéről). Az elmúlt másfél évben számos médium számolt be akcióinkról, illetve szólaltatta meg munkatársainkat a lomtalanítás témaköréhez kapcsolódóan. Sajnos a legtöbb lomtalanításhoz kapcsolódó beszámolóban még mindig egyedül a ránk vonatkozó rész az, ami pozitív képet mutat a lomizókról és a lomtalanításról a domináns sztereotíp közlések mellett. Ugyanakkor már az fontos előlépés, hogy legalább annyiban sikerült differenciálnunk a témáról történt beszámolókat, hogy egy pozitív vonal is bekerülhetett ezekbe az összefoglalókba http://liveinfo.blog.hu/2011/10/28/szegyen_hogy_a_szemetbol_kell_elnunk.

Az általunk aktivizált fiatalok elsajátíthatták az állampolgári média alapjait (fotózás, interjúzás, blogírás), és saját blogot kezdtek szerkeszteni, ahol sok esetben olyan témákról számoltak be, illetve olyan nézőpontokat villantottak fel, amelyek a médiában egyáltalán nem jelennek meg (pl.: <http://szemetalmok.postr.hu/oldal/3#commentsDiv>).

A külvilággal való kapcsolattartásban mindig nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy amikor akciót szervezünk egy kerületben, akkor az ott aktív civil és önkormányzati szervezetekkel, iskolákkal felvegyük a kapcsolatot, elősegítve, hogy még több fiatalhoz el tudjunk érni, illetve a helyi szakemberek is megismerkedhessenek módszereinkkel, illetve saját tudásukkal gazdagíthassák a mi aktivitásunkat.

Működésünk során több társadalomtudományos kutató keresett fel minket, illetve számolt be munkánkról, és a zöld témák iránt érdeklődő szervezetek diskurzusába is számos alkalommal sikerült belopnunk a szociális illetve kulturális aspektust, mivel a mi tevékenységünk az eltérő területek komplex kezelésére és fejlesztésére fókuszál.

Szervezés, finanszírozás:

Támogatás: 2011-2012

OSI Roma Initiative: 24 890 USD = 5 861 790 HUF

Önerő: 14 391 USD = 3 389 224 HUF

Vállalkozási bevétel 2011-2012: 776 700 HUF

2013-ban legalább 500,000 Ft önerőt, és 2 milliót forint vállalkozói illetve támogatói forrást kívánunk a projektre fordítani. Egyelőre 1 millió forint biztosított a számunkra a 2013-as évre.

A projekt szervezését a Multikulti 2009 Bt. vezetősége látja el, illetve azok a trénerek és fiatal aktivisták, akik az elmúlt másfél évben kapcsolódtak munkánkhoz.